

FRANCISCUS MEINARDUS,
Hoogleeraar in de rechten

TE

POITIERS,

DOOR

Mr. W. B. S. BOELES.

FRANCISCUS MEINARDUS,
Hoogleeraar in de rechten
TE
POITIERS.

Van dezen man is tot nog toe hier te lande niets bekend geworden, dan dat hij een Fries was, die de bovenvermelde betrekking in de eerste helft van de 17^e eeuw heeft bekleed en eenige rechtsgeleerde werken schreef, wier titels door prof. Gab. de Wal (1) zijn opgegeven.

Uit een drietal beneden medegedeelde brieven van Petrus Valens, hoogleeraar in de Grieksche taal te Parijs, is mij onlangs iets meer van zijn levensloop gebleken.

Valens, die in zijn vaderland weinig bekend is geworden, was afkomstig uit het in de Friesche Ommelanden gelegen dorp Bedum, en ging in of omstreeks 1588 te Parijs studeeren, verkreeg daar den graad van *Magister artium*, voorts het Fransch-burgerrecht, en klom, na aan verscheidene academische inrichtingen aldaar onderwijs gegeven te hebben, in 1609 tot hoogleeraar aan het Collège Royal op (2).

De bedoelde brieven zijn niet de oorspronkelijken, maar afschriften door S. A. Gabbema genomen, en voorhanden in diens archief, hetwelk door het Friesch Genootschap be-

(1) *De claris Frisiae Jureconsaltis*, p. 192, 442.

(2) Vgl. hetgeen ik over hem schreef in de *Bijdr. tot de gesch. en oudheidk. van de prov. Groningen*, VIII, 90.

waard wordt. De eerste van 20 Januari 1629 is gericht aan Sierck Tritzum, destijds te Leiden verblijf houdende, vroeger tafelgenoot van Valens aan de hoogeschole te Dôle en te Parijs (1); de tweede van 26 Mei 1629 en de derde van 15 October 1632 zijn gericht aan diens neef Willem Staackmans (2). Geldelijke belangen maken het onderwerp dezer briefwisseling uit. Valens had in de eerste plaats eene schuldvordering op de erfgenamen van Lambertus Petri, die eens te Franeker in de rechten studeerde (3), vervolgens te Parijs, waar hij den bijnaam »Embroudeval» droeg, gedurende twee en een half jaar had gewoond ten huize van Valens, en, na voor verschuldigd kostgeld eene notariële schuldbekentenis afgegeven te hebben, ten jare 1607 op 25-jarigen leeftijd naar Italië was vertrokken. Sedert had men niets meer van hem vernomen. Naar Friesland was hij ten minste nimmer teruggekeerd, weshalve Valens het er voor hield dat Lambertus overleden was.

Twee zusters, te Wolvega wonende, waren zijne erfgenamen. Deze weigerden de schuldvordering af te lossen, tenzij Valens haar de oorspronkelijke akte met de handteekening van Lambertus toonde. Dit stuk berustte echter onder de minuten van den notaris, die het daarom niet mocht afgeven. In weerwil van het eenig en zijns inziens afdoend bewijs, dat Valens konde leveren, nl. een authentiek gelegaliseerd afschrift, bleven zij bij hare weigering volharden. Hij was dus wel genoodzaakt om haar

(1) Waarschijnlijk dezelfde Sierck Tritzum, die in het *Stamboek van den Frieschen adel* vermeld wordt als Burgemeester van Dokkum.

(2) Vgl. over hem P. Winsemii *Oratio in obitum D. Gul. Staackmans, Dynastae Rugewartii, Viri Consularis etc.* Fran. 1641,

(3) In het *Album Acad. Franeg.* ingeschreven den 2 Nov. 1603, als; Lambertus Petri, *Stellingwerfiensis*, Jur. Stud.

aan te spreken. De behandeling dezer zaak wenschte hij op te dragen aan den Leeuwarder advocaat Hartius, zoodra hij door Staackmans nog zou zijn ingelicht omtrent de finantiële krachten der erfgenamen van Lambertus. Tarquinius Solcama en Meinardus Renckum, beiden te Wolvega wonende, zouden de verlangde inlichtingen aan Staackmans kunnen verschaffen.

In de tweede plaats behartigde Valens de belangen der weduwe van Franciscus Meinardus. Hij verhaalt, dat Meinardus een kennis van hem was, reeds uit de dagen, toen zij beiden te Groningen de Latijnsche school bezochten (1). Door voortreffelijke eigenschappen en door zijne kundigheden, gebleken bij openbare dispuutcollegiën, welke Meinardus te Poitiers had geleid, was hij daar geroepen tot den kathedder, welke door den dood van den hoogleeraar Irlandus (2) vacant geworden was.

Na met de dochter van zijn rechtsgeleerden voorganger in het huwelijk te zijn getreden, had hij van de terugkeer naar Friesland afgezien. Terwijl hij dan te Poitiers gevestigd was, viel zijne vaderlijke nalatenschap open, welke hij had te verdeelen met zijne broeders, van welke één, met den naam Petrus Meinardus, bepaald genoemd wordt.

Zijne belangen bij die verdeling waren waargenomen door den Grietman van Weststellingwerf Marcus Lycklama à Nijeholt. Deze had reeds de helft van het aan Meinardus toekomend bedrag gezonden aan Valens, door wien het, daar Meinardus inmiddels was gestorven, aan diens weduwe

(1) Of hij de St. Maartens- of wel Der A school bedoelde, blijkt niet.

(2) Ik meen althans te mogen aannemen, dat Irlandus als geslachtsnaam gebezigd is. Had Valens willen zeggen, dat die hoogleeraar een Ierlander was, dan zou hij „Hibernus” geschreven hebben.

en wettige kinderen was uitgekeerd. Nadat ook Lycklama, vóór dat hij nog de tweede helft konde overmaken, overleden was, hadden de naastbestaanden van Meinardus aan diens weduwe verboden de onder haar berustende tweede helft der erfenis door middel van een wissel naar Parijs op te zenden.

Geheel zonder redenen — schreef Valens — want de kinderen van Meinardus waren uit een wettig huwelijk geboren, zooals bleek uit de openbare akten, die naar Friesland waren overgezonden.

Naar aanleiding van die feiten wordt de medewerking van Staackmans ingeroepen, om met Joh. Saeckma en den advocaat Hartius die zaak ten spoedigste tot het gewenscht einde te helpen brengen.

Alvorens uit die berichten gevolgtrekkingen te maken, dien ik nog de titels te vermelden van Meinardus' geschriften, zooals die door prof. de Wal zijn opgegeven, te weten:

Regicidium detestatum, quaesitum, praecautum. Augustoviti Pictonum, 1610. 8°.

Disputatio de Juribus Episcoporum, ad Cap. XVI de officio Judicis ordinarii. Pictavii 1612 (of 1613). 8°.

Orationes legitimae, sive δικαιολογίαι tres: De visco Druidarum, Jurisprudenciae Symbolo; De templo Justiniani Romanae Justitiae dicato; De gemino reipublicae Christi oculo. August. Pict. 1614.

Meinardus was dus geboortig uit een der dorpen van Weststellingwerf, van welke grietenij Wolvega de hoofdplaats was. Dat hij te Wolvega geboren is durf ik uit de brieven niet met zekerheid afleiden. Met het oog op de omstandigheid, dat de naam Meinardus in de 16^e en 17^e eeuw in Friesland meermalen voorkomt, schijnt mij de gissing te gewaagd, dat hij tot dezelfde familie behoorde als Ni-

colaas Meinardus, van het naburige Blesdijke afkomstig, die de schoonzoon en tevens de biograaf was van David Joris.

Onze Meinardus is dus, waarschijnlijk aan de door Friezen zeer bezochte St. Maartensschool, te Groningen opgeleid met Valens, tusschen 1580 en 1590, terwijl die stad aan de Spaansche zijde was. Onder de Franeker studenten komt hij niet voor. Ik ontmoette hem weder te Poitiers, toen hij daar in 1610 het eerstvermeld werkje uitgaf, misschien sedert korten tijd hoogleeraar was en reeds gehuwd met de dochter van zijn voorganger.

Daar Marcus Lycklama à Nijeholt den 9 Augustus 1625 overleden is, en nog vóór zijn dood de helft van het aan Meinardus toegescheiden deel der bedoelde nalatenschap aan Valens deed toekomen, waarna deze het aan Meinardus' weduwe uitkeerde, moet de hoogleeraar kort vóór den dood van Lycklama aan vrouw en kinderen zijn ontvallen, ongeveer 55 jaren oud.

Valens stierf ten jare 1641 op gevorderden leeftijd. Of hij geslaagd is in zijne pogingen om zich betaling te verschaffen van 't geen Lambertus Petri hem schuldig was gebleven en van het gedeelte der nalatenschap, dat hij voor de weduwe Franciscus Meinardus opvorderde, — ik heb het niet noodig geacht daaromtrent een tijdroovend onderzoek in de oude rechtsprotocollen in te stellen.

Mr. W. B. S. BOELES.

BIJLAGEN.

I.

*Clariss. Viro D. Cyriaco Tritzum Petrus Valens,
Frisius Groning.*

Professor Graec. Lit. Regius Lut. Paris.

S. P. D.

Leidam.

Ecce qui ad te venit V. Cl. nuncius Leidensis est, is me de tua valetudine certiore fecit, quo gratius accidere nihil mihi potuit. Haec ad te scribo, ea lege ut ad me rescribas. Paucis vero multa in hac epistola complectar. Vivo et valeo, doceoque in collegio Lexoveo prope S. Genovefam. D. de Villers vivit et valet, liberos habet sequioris sexus. Animus mihi est proxima aestate invisere vos, si Dominus Deus vitam proroget. Negotia mihi sunt in Frisia *tot Wolvega*; ibi quidem nomine Lambertus Petri, qui studuit olim Franckerae tempore cuiusdam Lubberti Theologi. Is Lutetiae mecum habitavit annos duos et pene sex menses; debet pro pensione cccclxxx libras. Discessit Lutetia Anno *cmxcvii* in Italiam. Sed coram notarijs obligavit se mihi, se soluturum cum omnibus impensis et damnis. Post tempus illud nihil de illo potui rescire: puto obiit. Annorum xxv erat, puto obiisse illum in Italia, nam in Frisiam nunquam rediit. Haeredes relictos bona partiti sunt. Ego scripsi ut pensio mihi solvatur. Responderunt se soluturos modo obligationem mittam. Copiam mihi signatam sigillo praetoris Urbani contenti non sunt, ipsam obligationem videre volunt. Quid censes? quaeso ad me rescribas. Praeterea res mihi est cum vidua D. Marci à Lycklama, qui octingentas libras habet in manibus, quas transcribere vellet ad me Lutetiam, si tuto posset, ad viduam defuncti D. Meinardi mittendas. Illum virum si nosti ad me scribe per nuncios Lutetiam proficiscentes. Vale ex Lexoveo *cmxcxxix - xx* Janu. Stylo Rom.

II.

Nobiliss. Clarissimoque Viro

D. Gul. Staackmans,
consiliario sapientiss. Ordinum.

Visis literis tuis, Vir Ampliss. quas ad me destinasti per manus D. Cyriaci de Tritzum, miratus sum; perlectis mirari pene desij, et cognovi causam cur ad me, nihil tale merentem, literas benevolentiae studijque plenas miseris, pro quo tuo in me animo ac prolixo studio, non quas debeo, sed quas possum gratias ago; maiores etiam habeo, relaturus si usquam aut umquam sese ostenderit occasio. Scripsisti ad me de negotio quodam meo, quod mihi est in Frisia in *Wolvega*, cum quodam Lamberto Petri, alias Embrodeval, ut se cognominabat Lutetiae, qui mihi cohabitavit ultra biennium, et pro pensione debet cccclxxxix libras Francieas, seque, discendens Lutetia, obligavit coram notarijs publicis regijs, ut mos est in Gallia, se summam istam, cum primum ad lares reversus esset, ad me suo periculo et sumtibus missurum, copiam originalis mitto notariorum manu subscriptam, sigillo praetorio munitam, ne ulla fraudis aut doli suspicio subesse possit. Nescio num tibi notus sit.

Lambertus hic noster, nam Franekerae juri civili operam navaverat annos aliquot, et multa mihi narravit de quodam Lubberto Theologo Academiae Franekeranae. Discessit a me anno cmlxxvii circa Id. Jun. ni fallor; unicus erat domi heres masculus. Sorores habebat binas, quae hereditatem adierunt, matre, ut credo, iam defuncta, nam pater eius jam decesserat. Accepi alias ex Frisia literas a quodam Petro Meinardi, Francisci Meinardi fratre, jurisconsulti et Doctoris Pictaviensis; cuius vidua rem habet cum vidua defuncti M. Lycklama, viri doctissimi, et judicis in *Wolvega*, qui saepius ad me scripsit de pecunijs quibusdam residuis debitis defuncto Fr. Meinardo, qui tibi ignotus, ut video, non est. Non satis capio, quae causa tantae morae, cur 1000 librae non transcribantur Lutetiam ad me, nam pecunia illa paratissima est. Velim huius rei causam rescissere ex aliquo. Praeterea quid spei de mei Lamberti pensione; nam nemo, ut puto, succedit in cuiusquam bona, nisi deducto aere alieno. Volunt videre, ut aiunt, fratris manum, sed notarijs non licet tradere periculum (1), sine periculo. Copiam trans-

(1) Periculum d. i. het *protocol*, of wel de *minute*, in welke beteekenis het woord hier en daar, volgens Scheller e. a., bij Cicero voorkomt.

mitto ita recte et ordine scriptam fide publica, et manu actuari-
orum subscriptam, sigillo praetoris Parisiensis munitam, quae si
viam non habent apud nos, nescio, qua via ac ratione, quod puto
consequar. Sed doleo, quod tibi viro Cl. *πράγμα παρέγω*.
Sed quia ultro studium et operam obtulisti, non recuso. D. de
Tritzum mihi in Gallia olim notissimus ob convictum usumque
vitae hanc mihi ad te scribendi fiduciam peperit. Si jure aliquid
in tribunali Leowardiensi obtineri possit, vellem; ibi est advocatus
mihi notus D. Hartius, qui ad me scripsit alias. Si quid obtinere
possem, Domino omnem potestatem agendi facio et accipiendi, si
quid lite peraeta nobis vi instrumentorum adjudicetur. Modo sit
in re, de meo jure dubitare nemo potest.

Est praeterea ibi Tarquinius Solcama et Meinardus Renekom in
Wolvega, qui noverunt, ni fallor, debitoris mei heredes. Si forte
opus esset pecunia aliqua in lite psequenda, vellem Dominus ad-
moneat D. Tritzum, si modo sunt solvendo (quod scire magnopere
cupio) ius meum certissimum est. Vale V. Cl. et ignosce, et si
fieri potest literas tuas Leidam cures, inde facile ad me Lutetiam
perferuntur. Lutetiae Paris. die xxvi Majj MDCCXXXIX.

Tuae dignitati addictiss.

P. VALENS,

Gr. Lit. Professor Regius.

III.

*P. Valens G. Staackmans V. Cl. in consilio
Ordinum S. P. D.*

Ultra annos xxx Avunculus tuus Tritzum in Gallia mihi innotuit,
et Dolae communi mensa per aliquot menses usi sumus. et postea
Lutetiae Paris. Ea res fecit, ut ad te tam fidenter scripserim.
Redditae mihi sunt literae tuae Lugduno Bat. ad me datae xvi Kal.
Quintil., quae quam iucundae fuerint, dici a me vix potuit. Re-
scripsi ilico ad te Vir Cl., at nescio quo in statu res sint, et
quem exitum habiturae.

Vellem si fieri posset, ut tua ope et commendatione xxx librae
Francicae residuae ex summa mille quingentorum transcribantur ad
me Lutetiam Paris. Pecunia haec est in manibus viduae D. Marci
à Lycklama, quae residua est ex cretione haereditatis, seu sortis
paternae. Nam pia memoriae Franciscus Meinardus, vir insigni
virtute et sapientia occupans publicis disputationibus cathedram in

universitate Pictaviensi defuncti cuiusdam Irlandi Antecessoris, quo factum est, ut simul cum cathedra filiam defuncti ICTi duceret, animumque in Frisiam redeundi abjecerit, et cum Fratribus hereditatem creverit. Ad eam vero rem opera Marci à Lycklama usus est, qui cum propinquis convenit, et negotium illud omne in se recepit, et ad me dimidiam partem summae, id est 1000 libras Francicas transcripsit Lutetiam, quas ego curavi ad viduam defuncti Meinardi et liberos eius ex iustis nuptijs ei agnatos. Interim D. Marcus à Lycklama illius loci iudex fati concessit, atque is casus moram attulit rebus his. Nam vidua D. à Lycklama a propinquis defuncti Meinardi impedita, ne residuum 1000 librarum transcriberetur ad me Lutetiam. Sest iudicatum est (ut credo) ut reddant. Itaque exspectamus, cambium persolutum est, et periculo jam defuncti D. à Lycklama pecunia ista huc ad me perferri debet. Habet namque defunctus Fr. Meinardus liberos heredes ex iusto matrimonio, ut publicis tabulis in Frisiam transmissis constat. Nunc autem oratum volo Dominum Staackmans, ut hac in re pupillorum rem salvam esse velit, et efficere cum D. Saackma et Hartio, ut tuto ad me curetur Lutetiam ista pecunia per mensarium. Vidua defuncti Meinardi suspicatur mea culpa huic negotio moram tantam necti, quod plane aliter se habet, magis ea res me sollicitum habet, quam si mea esset. Itaque cuperem vel maxime, ut ista res quam citissime conficeretur, et ego suspicione et negligentiae culpa liberarer, quod beneficium V. Cl. si et mihi et liberis pupillis defuncti Fr. Meinardi, egregij ICTi et Doctoris dederis, tibi non minus quam parenti defuncto debituri sunt. Res ea me maxinae sollicitat, ob notitiam defuncti Meinardi, quae a puero mihi Groningae studenti cum eo fuit. Tu hac in re omnia potes Vir Cl. itaque spero fore, ut tua commendatione omnis ista sollicitudo ex animis nostris eximatur. Si his in partibus opera mea usui vobis esse posset, eam promptam et paratam invenietis. De meo debitore Lamberto, vix video, quem exitum res ea habitura sit. Ipse heres unicus masculus in sua familia, obstrictus coram notarijs publicis regijs ob pensionem biennij mihi debitam et sex mensium. Haeredes eius, id est sorores (ut accepi) in mora sunt, nec libenter solvent. Caussam haud video. D. Hartius patronus meo nomine litem illam persequitur, qui finis eius futurus sit *ἐν θεῶν γούνασι κείται*. Vale V. Cl. et ignosce qui tantam molestiam tibi exhibeo. Lutetiae Paris. Id. Octob. 1703. CXXXII.

